

Učiteljski Tovariš.

Glasiló avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: Na boj na divje Amonite! — Stanje učiteljstva in pomen šole na Goriškem. — Glavna skupščina „Saveza hrvatskih učiteljskih društava“. — Dopisi. — Društveni vestnik. — Vestnik. — Listnica uredništva. — Oklic. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Inerat.

Na boj na divje Amonite!

I.

Kranjsko učiteljstvo malone prvači med tistim avstrijskim učiteljstvom, ki prejema za pošteno svoje delo nesramno nizke plače. Da ne pogine v trdem boju za obstanek kot izstradani pes na gnoju, se mora mučiti in napanjati kot nema žival. Krivica, ki se godi zlasti v tem pogledu kranjskemu učiteljstvu, kriči do neba, in ljudje, ki so je krivi, so vredni največjega zaničevanja!

Kranjsko učiteljstvo je nestrpno čakalo, da v letošnjem zasedanju kranjski deželni zbor, ki ima njega usodo v rokah, pravično, zahtevam časa in učiteljskega ugleda primerno reguluje učiteljske plače. To se tudi letos ni zgodilo! To je škandal, ki mu ne najdemo primere, to je sramota, ki pada z vsem svojim gnusom na tiste, ki so jo povzročili, in ki ostane na njih do konca dni!

Kranjski klerikalni poslanci so krivi, da je sto in sto trpečim učiteljskim rodovinom splavalo upanje do boljše bodočnosti po vodi, da so se odprli novi potoki solz in da je bila iznova vržena pravičnost med smrdeče odpadke, kamor sodijo samo še nesramni goljufi, katerih sovraštvo je sodnijsko in parlamentarno dokazano in za vekomaj pribito!

Kranjski klerikalni poslanci so v ravnokar zaključenem zasedanju deželnega zbora uprizorili nečastno igro, da so onemogočili delovanje deželnega zbora in da so preprečili regulacijo učiteljskih plač.

Naša dolžnost ni, da bi pripovedovali, koliko škode ima zaraditega vsa dežela. Povdariti moramo samo, da je obstrukcija kranjskih klerikalnih poslancev ukradla učiteljstvu namenjeni priboljšek, ki bi ga bilo gotovo deležno, da ni absolutist med poslanci-klerikalci on — dr. Šušteršič, ki ga lahko danes grize vest, da je odjedel kranjskemu učiteljstvu košček boljšega kruha ter postal tako — lahko bi rekli — tat težko in krvavo prisluzenega našega plačila!

Tega moža, velikega katolika brez vere in srca, in vse tiste, ki so z njim enega mišljenja — in najsi so tudi naši stanovski tovariši! — zaničuje danes vse slovensko učiteljstvo, kakor še ni zaničevalo nikogar in ga sovraži prav iz globočin ogorčene duše!

Če bi imeli še kaj vere v pravičnost in kazen božjo, bi si želeli, da ljudi, ki nam kradejo kruh in žalijo z brezprimerno predrznostjo in primojduševsko ošabnostjo po svojih shodih, udari z vso svojo silo. Škandal in sramota je že samoobsebi, da so napravili ta atentat na naš kruh, a tisočkrat večji škandal in brezštevilnokrat večja sramota je, da se je izvršil ta atentat pod katoliško firmo, tako rekoč pod protektoratom ljubljanskega škofa, in da je med somišljeniki generala teh poštenih ljudi tudi nekaj Slomškarjev, torej članov našega stanu!

Ta sramota je tako velika, da je ne izbriše tisoč dobrih dejanj, če bi bili takih sploh zmožni te vrste ljudje, ki brez usmiljenja jemljejo učiteljstvu kruh in ga izkušajo ponižati pod svoje blatne čevlje!

Bili smo vedno prepričanja, da nam bodo nasprotovali in škodovali klerikalci vedno in povsod, ker je klerikalizem in sovraštvo do šole in naprednega učiteljstva eno in isto. Napredno kranjsko učiteljstvo je sicer mislilo, da najde med klerikalci-učitelji podpore vsaj takrat, kadar gre za izboljšanje lastnega gmotnega stanja, zato se je zvezalo s klerikalnimi svojimi tovariši o zadnjem velikonočnem shodu. Kranjsko napredno učiteljstvo je danes bridko varano v svojem mišljenju. Saj ve, da je oproda in desna roka Šušteršičeva poleg zmedenega filozofa Kreka in rejenege dekana Arkota učitelj Jaklič, voditelj »Slomškove zveze«, kot poslanec sodrug kravarjev in razgrajčev, ki spravljajo v lačne žepe dijete, a ne privoščijo lačnemu učiteljstvu koščka kruha!

Kranjski klerikalni poslanci so bili takoj v začetku zasedanja deželnega zbora proti izboljšanju učiteljskih plač, čeprav je govoril na shodu v Cerknici (dne 8. novembra) Šušteršič, da naj se učiteljem izboljšajo plače. Vemo namreč iz čisto zanesljivega vira, da so v klubu klerikalnih poslancev govorili tudi o regulaciji naših plač. Izmed 16 poslancev so bili za izboljšanje samo štiri poslanci! To posvetovanje se je vršilo sicer strogo zaupno, a vendar nam ni ušla niti ta tajnost! Vemo tudi popolnoma pozitivno, da se je izrazil dr. Šušteršič proti neki svoji sorodnici, da se ne bodo učiteljstvu izboljšale plače!

To so fakta, ki govore dovolj jasno in glasno in ki morajo vsakomur odpreti oči! Ako vse to vemo, je popolnoma umljivo, da ne moremo imeti pohvalne besede za ljudi, ki nosijo sovraštvo v srcu do nas, umevno je tudi,

da danes iskreno obžalujemo, da smo bili doslej vedno premalo ostri v besedi in pisavi proti take vrste ljudem!

Največja predrznost, ki spominja že na bolno domišljijo, je torej, da si upa dr. Šušteršič govoriti tako, kakor je govoril na že imenovanem shodu v Cerknici, rekoč:

»Na učiteljskem shodu je dejal ljubljanski župan in liberalni poslanec Hribar, naj se v namen izboljšanja učiteljskih plač zvišajo deželne priklade. Moje stališče je, da so učitelji res slabo plačani, na drugi strani pa bi se moralo bolj štediti pri novih šolah. Žalostno je v istini, gledati v vasi raztrgane bajte, v sredi pa šolsko palačo. (Kaj pa farovži z obsežnimi dvorišči, ki so zborovališča Šušteršičeve črede backov? Op. ured.) Kaj pomagajo take palače, če pa kmet kruha nima. Najprej skrbimo, da bo ljudstvo imelo kruha, potem zidajmo drage šolske stavbe. Otroci se morajo šolati, a zato ni treba tako dragih šolskih stavb sredi raztrganih bajt. Ljudsko šolstvo stane sedaj deželo čez en milijon kron. Kot poslanci kmetov ne moremo dovoliti, da bi se zvišale kmetske doklade v ta namen, da se zboljša učiteljem plača. Radi tega nismo sovražniki učiteljev, boljši prijatelji smo njihovi, nego liberalci. (Kako nesramna laž! Op. ured.) Zboljšajo naj se plače učiteljem, ampak ne na račun kmeta. Vlada naj pove, kaka državna sredstva hoče v ta namen dati; država naj plača, dežela, ki je na kantu, tega ne more storiti. Napravi naj se posebna šolska naklada, katero naj nosijo oni, ki imajo največ od šolstva in ki ne plačujejo nič deželnih doklad.

Liberalni učitelji sedaj posebno napadajo poslanca Jakliča in tudi mene. Meni psovke prav nič ne imponirajo in s psovkami ne bodo spravili s stališča, katero mi je dolžnost zavzemati kot kmečki poslanec. Ker je glasilo liberalnega učiteljstva na surov način žalilo poslance katoliško-narodne stranke in podlo blatilo ugled poslanca Jakliča, izjavljam, in uverjen sem, da bodo ostali poslanci z menoj istega mnenja, da dokler liberalno učiteljstvo za te nesramne psovke ne da klubu katoliško-narodnih deželnih poslancev zadostila, toliko časa vprašanja o zboljšanju učiteljskih plač ne pustimo v razpravo.

Ne radi sebe, ampak radi ljudstva smo to dolžni. Kdor napada kmečke poslance, žali kmetski stan.

Imamo pa še drug pogoj. Predno pride zadeva o zvišanju učiteljskih plač v deželni zbor, mora biti razširjena volivna pravica. Najprej pravico kmetu, potem pride drugo na vrsto.

Sedaj ve liberalno učiteljstvo, kaj mu je storiti. Dolžnost ima, tiste slabe tovariše, (Imenujte jih! Op. ured.) ki niso v čast učiteljskemu stanu, da te svoje nevredne tovariše izbacne iz svoje srede in poda izjavo, da se ne strinja s tem, kar počenjajo ti nevredneži. (Šušteršič misli, da ima v žepu tudi naše napredno učiteljstvo! Op. ured.) Pritiskajo naj na one, katerim so zaslomba, na liberalne poslance, da glasujejo za spremembo volilnega reda.« —

Tako je govoril bog kranjskih klerikalcev, on — dr. Šušteršič. Znani »Pons asinorum« dr. Kreka je bil dovolj nesramen, ali te Šušteršičeve besede so superlativ nesramnosti: Brez volilne reforme in brez pasje-ponižne prošnje za odpustanje, ker smo razžalili nadutega glavarja kranjskih kaldejcev in magijev, ni in ne bo izboljšanja učiteljskih plač! — Ta človek si res domišlja, da bomo v blato po-

cepali pred njim in ponižno povzdignili roke proti njemu in zatajili svoje nazore in svoje prepričanje!

Vse, kar so mu rekli drugi ljudje — in povedali so mu že čedne stvari! — je mirno vtaknil v žep, samo učiteljstvo smatra za tako nizko pod seboj stoječe, samo učiteljstvo ima za take berače, da ga mora prositi odpustanja in potem še ne bo ničesar dobilo, če pojde po njegovih izjavah in po njegovi volji!

Siromaki smo učitelji, veliki siromaki, a nikdar in nikoli nas ne bo videla ta patološka prikazen klečati pred seboj. Ali nas ima ta človek za tako podle in brezznačajne? Ali meri značaj naprednega slovenskega učiteljstva po kopitu, po katerem so prikrojeni ljudje njegove vrste? Zahteva dr. Šušteršiča je ena iz med največjih neumnosti 20. stoletja, in nikakor ni mogoče, da bi jo izgovoril človek trezne pameti!

Stanje učiteljstva in pomen šole na Goriškem.

Novi šolski zakon iz l. 1869. je ljudsko šolo postavil na lastne noge, v tem letu je glede napredka zasijala učiteljstvu boljša bodočnost. Stari šolski zakon je nehal, novi pa je dobil moč. Šol. občine so bile razvrščene v 4 plačilne razrede z letno plačo 300, 400, 500 in 600 gl.

V kroniki neke ljudske šole je zapisano: »Dasiravno niso plače radi sedanje draginje (v l. 1869!) še po vsem dovoljne, vendar niso primerjati prejšnjim. Vsak hlapec je bil bolje plačan!« Preteklo je 34 let, odkar je pokojnikova roka napisala v kroniko ravno navedene besede, in ako bi bil danes oni pisec še med živimi, bi v l. 1903. ponovno napisal: Vsak delavec je bolje plačan od učitelja! Učiteljske plače v naši deželi so popolnoma neprimerne! Razni paragrafi šol. zakonov so se v raznih zbornicah popravljali, a nikdar ni bilo v državni zbornici govora, da se osnovni zakon tako preustroji, da bo učitelj plačan tako kakor gre učitelju, ne pa beraču! Koliko časa sta ropotala po državni zbornici Ebenhoch in Lichstenstein s svojimi predlogi. Ali sta morda mislila na gmotno izboljšanje učiteljstvu ali morda na višjo njega izobrazbo? Kaj še! Njiju smoter je bil, pahnuti šolo zopet v jarem suženjstva. Živ krst se ni zmenil in se danes tudi bore malo briga za stradajoče učiteljstvo, njih udove in sirote. Čemu neki? Učitelj bodi tih in miren, on naj živi kot ptice v zraku in limbarji na polju. Plačan je tako imenitno, da je za življenje premalo, a za smrt preveč!

Največja zapreka šol. zakona je ta, da ima dva gospodarja, država nadzorstvo, a dežela finance. Že sv. pismo pravi, da dvema gospodarjema ni mogoče služiti! Težko, da so mislili na ravno navedeni izrek pri sestavljanju novega šolskega zakona, ali so pa nalašč ravnali po starem reku: Kogar bogovi sovražijo, ga naredo za učitelja. Priznati se mora dejstvo, da država vestno vrši dano ji nalogo nad ljudsko šolo. Porok so nam razni učni načrti, okrožnice, sploh se mora pripoznati, da se šola pod skrbnim državnim vodstvom prav lepo razvija. — Kaj pa dežela? Ali vrši tudi ona svojo dolžnost? Plača li učiteljstvo stanu primerno, da se lahko preživlja, ne da bi bilo primorano, iskati si postranskih zaslužkov. Gromoviti »Ne!« zadoni enoglasno iz vseh učiteljskih grl. Celih 33 let ni

dežela ničesar storila, da bi gmotni položaj učiteljstva izboljšala, pač pa po salomonski modrosti zakone tako zasukala, da je učiteljstvu dohodke skrčila. Na videz je na primer število višjih plačilnih razredov pomnožila, a zato pa odščipnila stanarino in opravilno doklado. Srečnim se mora prištevati oni učitelj, ki je s 15. službenim letom povišan v II. plačilno vrsto, za I. razred ima časa dovolj, zakaj siv bo in onemogel, ko ga zadene sreča, da ga pomaknejo v najvišjo plačilno vrsto.

Čestokrat se to zgodi na pragu njegovega upokojenja — v 40. službenem letu, ako mu je bila božja previdnost mila, da je dočakal ravno navedeno dobo. Ali je mogoče potemtakem učitelju sebe in družino stanu primerno preživljati? Najpreprosteji človek jasno odgovori: Ni mogoče! Pogosto se trdi, tudi v visokih krogih, da je življenje na kmetih ceneje. Morda nekdanj v tistih zlatih časih, a sedaj je vse za nekaj odstotkov dražje in slabše nego v mestu.

Učitelj se prišteva omikanim stanovom, torej so tudi njegove potrebe večje od navadnega delavca. On potrebuje boljše hrane, pa tudi mora napredovati v duhu časa, saj tako velewa tudi šolski zakon. Nabaviti si mora potrebnih časopisov in knjig. Kaj pa mila mu družina? Skrb mu mora biti, jo stanu primerno izobraževati. Koliko stané šolanje dece na mestnih šolah, vedo povedati oni gg. kolegi, ki tam šolajo kar po 2—3 otroke. Res, občudovanja vredni so oni očetje-učitelji, ki zmagujejo tako silno breme! Nekoč je pisec tega članka vprašal tovariša, zakaj se nikamor ne prikaže med svet? »Ne morem!« je bil kratek odgovor, na obrazu mu je bilo brati pomanjkanja, zakaj šolal je dva svoja otroke v mestu in mesečno dobival 90 K. Vsak lahko izračuna, koliko je ostalo za njega in družino na domu. Vrhutega se učiteljskim sinovom najrajša zapirajo vrata konviktov, kjer bi mogli dobivati preskrbovanje brezplačno. Gospodje, ki ste gluhi milim prošnjam učiteljev, njih udov in sirot, boste odgovarjali pred sodnim stolom za mnoge zločine, ki ste jih zakrivali! Ali je čuda, da toliko mladih učiteljev lega v najboljših letih v grob?

Učiteljstvu pa že zadostuje, če so mu poslanci naklonjeni, saj tako vedno zatrjujejo. Ali tudi ta naklonjenost je postala moderna fraza. Menda je vsakemu znano, kaj se je uganjalo in po čegavi inicijativi po sprejetju decembrskega zakona v l. 1902. In zakaj? Iz prevelike naklonjenosti do učiteljstva!

Poleg uboštva mora učiteljstvo pogosto slišati očitaje: »Šola je draga in ne doseza svojega smotra.« Šola ni draga, ampak nevednost je najdražja v deželi. Kdor pa pravi, da šola ne doseza svojega namena, je pravi nevednež in, če hočemo, tudi hudobnež! Prosim, vzemimo koledar družbe sv. Mohorja v roke in poglejmo imenik l. 1869. in imenik l. 1903. Kaka velikanska razlika! V Gorici je takrat izhajal en sam tednik »Domovina«, a dnevnik ni premogla vsa Slovenija. Danes izhaja v Gorici več časopisov kot prej v vsej Sloveniji! Ali je danes ljudstvo imoviteje? Menda ne, saj se vedno trdi, da je dežela vedno ubožnejša. To je sad nove šole, ki je povzdignila svoje učence na tisto stopnjo, da so mogli svoje izobraževanje izpopolnovati (§ 1. šol. zak.). Koliko je danes državnih uradnikov, ki niso pohajali v drugo šolo nego v ljudsko. Še pred malo leti so dohajali mladeniči iz drugih pokrajin, osobito iz Češke, v našo deželo službovat kot žandarji, a danes imamo

po največ domačih fantov. Kaj pa obrtnija? Ta se sicer polagoma razvija, a danes imamo, hvala Bogu, obrtnikov-Slovencev za vsako stroko. Kdo je vse to povzročil? Ne malo tudi ljudska šola. Ona je preobrnila ves starokopitni red, ona se da primerjati oni dobi, ko je začel grmeti strelni prah. Viteštvo je izgubljalo svojo veljavo in sedaj se izgublja nevednost in raste omika. Šola je draga, doklade za šolo so neznosne, slišimo pogosto iz ust davkoplačevalcev, češ: šola jih spravi na boben.

Da, da, na boben bi prišli davkoplačevalci, ako bi šol ne bilo! Kje bi bilo kruha za milijone ljudi, ki se danes preživljajo z raznimi obrti. Ali bi jih morda preživljalo domače polje? Dežela bi gmotno in moralno propadla, posestva bi prehajala v last oderuhov in tujec bi gospodaril po naši lepi pomovini. Žalosten zgled so nam Poljska in tožna Istra! Šola torej ni draga, pač je pa nevednost najdražja. Deželi, ki svoje učiteljstvo dobro plačuje, vrača šola z obilnimi obrestmi posojeno glavnico. Naša dežela se žal, ne more prištevati k najbogatejšim, a tudi k prav najubožnejšim ne. V kratkem se nam odpre zveza z drugo železnico, tedaj se more tudi uspevanje naše dežele dvigniti, okoristiti se ga mora dežela, ako bo zato zmožna, drugače nas prehite tujci, ki nam odneso najbolje deleže. Blaginje pa je pričakovati le tedaj, ako bo ljudstvo zadostno izobraženo. Ničev je torej izgovor: dežela je uboga, svojega učiteljstva ne more stanu in času primerno plačati. Ako so našli viri za manj važne in manj nujne potrebe, jih dobe tudi, da dežela uredi učiteljske plače tako, da bodo odgovarjale stanu in koristi.

Vsak vinar, ki ga dežela izda za šolstvo ni zavržen, ampak je naložena glavnica, ki nosi bogate obresti.

Glavna skupščina „Saveza hrvatskih učiteljskih društava“.

(Dalje).

Predsednik je dal besedo Josipu Biničkemu, ravnu učitelju v Nikincih.*) Ta je obširno razmotrival o § 152. šol. zakona iz l. 1888., ki pravi, da se učiteljica, če se omoži, mora odreči svoji službi in da tista, ki služi čez 5 let, dobi odpravnino v vsoti enoletne plače. — S tem paragrafom se je storila velika krivica našim dičnim hrvaškim učiteljicam. Govorili so na vsa usta, da omožena učiteljica ne more uspešno vršiti svojega posla, ker se temu upirajo materinske in porodične brige. Reklo se je tudi to, da je omoženi učiteljici treba odvzeti službo tudi zaradi tega, da bi druge došle do kruha. Končno so rekli, da je omožena učiteljica v blagoslovljenem stanju pravi škandal za šolsko deco! To je bil udarec v lice prave krščanske morale. (Tako je!) Saj otroci tudi doma vidijo drago majčico v blagoslovljenem stanju, a se ne pohujšujejo nad tem, temveč jo ravno tako kakor prej ljubijo in spoštujejo ...

Nato govornik razklada, zakaj je on in ž njim vsi, ki cenijo osebno prostost in moralna prava človeška, proti §-u 152.

Učiteljice so enako izobražene kakor učitelji in imajo enake dolžnosti. One sodelujejo z nami enako neumorno in požrtvovalno na polju hrvaške prosvete. Vidimo jih kot tajnice, blagajnice, odbornice itd. zraven učiteljev v vseh vrstah

*) Ta govor naj pazno prečitajo naše čislane kolegince. Uredn.

naših kulturnih društev in na kulturnem polju tudi kot znamenite pisateljice in pesnice. V vrstah naših učiteljic so: Jambrišakova, Pogačičeva, Belovičeva, Truhelka, Basarička, Fabkovička, Glembayeva itd., ki se odlikujejo na prosvetnem polju. Ker pa je tako, da so naše hrvaške učiteljice enako svetlega uma in poštenega srca kakor učitelji, je tedaj povsem opravičeno, da so učiteljice enake z učitelji v vsem, posebno pa tudi v najsvetejšem svojem pravu z ozirom na možitev in službo.

Življenje je dokazalo, da je mati najboljša učiteljica in odgojiteljica mladine, in to je povsem razumljivo. Ta ona, ki sme ljubiti in ljubljena biti in sme slobodno nositi sveti plod ljubezni materinske pod svojim sreem, in se z istim s ponosom pokazati pred človeštvom, bo tudi najvpešnejše vzgajala, ker je nji glavno vzgojno sredstvo sveto materinsko čuvstvo, kakor tudi blažena sreča in žarka ljubav porodnice. V njenih prsah bije toplo materinsko srce, a njena sveta duša je neizcrpen vrelec ljubezni in blaženstva, iz katerega čarobnega vira morejo uživati njena in tuja deca. Mati je mati, ona je najboljša učiteljica in odgojiteljica mladini. (Odobrovanje od vseh strani).

Zli § 152. tira iz šole in od vzgoje najinteligentnejše hrvaške matere — omožene učiteljice. Jaz se popolnoma strinjam z naprednim madžarskim pedagogom Gero Somogyjem, pa se ne borim samo za to, da morejo omožene učiteljice službovati, temveč zahteval bi radi vzgojnega vspeha v naših šolah, da se vsaka učiteljica najprej omoži, pa se po možitvi šele spusti v svetišče šolskega dela.

Drugače je stvar z učiteljico, ki ji visi nad glavo § 152., ki jo sili na večno devištvo. Sirota se je izobrazila edino za učiteljico, ona je žrtvovala svoja mlada leta samo za to, da postane učiteljica. Ali komaj pride do svete službe učiteljske pride tudi mati priroda s svojimi zahtevami. Mlada učiteljica je diven otrok božjih rok. Tudi ona je rožni popek, ki se po stalnih božjih zakonih razvija, ki mora cveteti, odeveteti in donesti zahtevan sad.

In mlada učiteljica je devojka, ki se mora omožiti, ker jo na možitev sili sam Bog, ki jo je storil žensko. Pa kako naj se omoži?

Znano je, da so dandanes ljudje čudnih nazorov, vsi sami materijalisti, ki malo marajo za svetli um in pošteno srce, temveč se poleg biblijskega Arona klanjajo „zlatemu teletu“, iščejo pri ženitvi dote, pa dote in zopet dote, in to svojo lepo doto je potrosila učiteljica za svojo naobrazbo. Tako ta § 152. ubija; sili mlado učiteljico, da se za vedno odreče ženski prirodi in svoji nalogi. Ona se, sirotica, bori, često obupno bori; ali priroda ne popušča, in zakoni božji zmagujejo. V tej obupni borbi pade mnoga mlada učiteljica, in ljudje brez srca vpijejo nanjo: „Propalica je, propalica!“ Mnogokrat je pa resnica, da so ti moralni kričachi stokrat propalejši, ker oni grešijo prostovoljno, a ona je ubožica zagrešila pod pritiskom prirodnega zakona.

Taka sirota gleda s svojimi očmi, kako se slobodno oženi tako črv v prahu kakor ptica v zraku. Vsi stvori zemeljski povsem prosto uživajo s čarobnega drevesa zakonske sreče, samo učiteljico stavijo ljudje izven občne postave matere prirode, in to samo zato, ker je — učiteljica.

Moglo bi se mi reči, da § 152. ne krati možitve našim učiteljicam, samo ne dopušča, da ostanejo nadalje v službi. Dokler jemlje ta paragraf učiteljici po omožitvi krvavo zasluženi kruh in službo, za katero se je skoraj vso dobo svojega življenja pripravljala, je on uvedel prisilni celibat za

naše učiteljice. Čitam v sv. pismu, da so tudi taki, ki hočejo zaradi nebeškega kraljestva ostati neoženjeni . . . (Mat. 19. 12) ali tako devištvo se prepusti prosti volji poedincev. Devištvo pa, ki se usiljuje, ne vodi do slave kraljestva nebeškega. (Veselost.)

Dobro je znano in tudi v prirodnih zakonih utrjeno, da najlepši dnevi mlade učiteljice minejo v vedni brigi na omožitev. To so pa tudi dnevi njenih peklenskih muk, v teh dnevih pretrpi mlada učiteljica strašno očistilišče, vedno misleč samo na svojo možitev, a nikdar ne na šolo. Ako se ji posreči, da se omoži, mora naš stan ostaviti, ako pa se ne omoži, potratiti ona lepo število let z idealom svoje možitve, a zato ves čas spava njena pedagogika trdo spanje pravičnika, in to je velika škoda za učiteljski stan in za šolstvo. Nasprotno postane omožena učiteljica po svoji omožitvi zadovoljna, prirodni proces je zanjo srečno dovršen in ona more brez vsake zapreke sodelovati v stanovskem poklicu.

Razen omenjenih moralno-pravnih in posebnih stanovskih razlogov moram navesti tudi materijalno škodo, ki jo trpi naš stan po § 152. V prvi vrsti se ne morejo naše vredne učiteljice omožiti z učitelji in profesorji, in tako spojivši dve službi osnovati srečne učiteljske obitelji. Ako se učiteljica omoži z učiteljem, smatram jaz to kot veliko srečo. — V našem stanu bi se moralo osnovati več takih srečnih učiteljskih rodovin, to bi bila ne samo moralna, temveč tudi velika materijalna dobrota za učiteljstvo.

Govornik je nato na podlagi števil in tabel dokazal tudi nepravilnost § 152. v gmotnem smislu ter končal svoje predavanje z vzklikom: „Stran s § 152. in živele naše dične naše vredne in napredne družice, učiteljice hrvaške!“

Opomba: Iz obširnega govora smo povzeli le posamezne stavke, ker nam prostor ne dopušča priobčiti zanimiv govora v celoti. Če se zanima kdo za ves govor, ga najde v števil. 32. letošnjega „Napretka“. Četudi so na Hrvaškem druge razmere kakor pri nas, vendar je referat aktualen.

(Dalje.)

Dopisi.

Koroško.

Iz Lješ pri Prevaljah pišejo: Tretji deželni jezik, to je jezik mutcev, bodo morali uvesti na naši (dvorazredni do zdaj utrakvistični šoli; zakaj otroci so v vsi Slovenci, učitelj in učiteljica pa trda Nemca! Otroci ne razumejo nemški, učitelja pa ne slovenski, in ako se hočejo porazumeti, ne preostaja jim drugega, kakor da si pomagajo kakor mutci — s kazanjem. Ubogi učitelji, še bolj ubogi otroci! Kakšni pač bodo uspehi? Škoda, da ni zdaj kje kaka svetovna razstava, da bi tam razstavili to čudno fabriko, v kateri se v najkrajšem času iz Slovencev delajo Nemci, iz probujenih, ukaželjnih otrok, zabiti, neobčutni — butci. Ves svet bi se zanjo zanimal in bi strmeč občudoval velike misli in zdrava, pametna pedagoška načela našega deželnega šolskega sveta in njegovo blagočuteče srce za nas Slovence. Naš deželni šolski svet bi dobil gotovo prvo darilo. Tem gospodom se pač srce smeje, ko nam krvavi!

Dodatno k temu poročajo: Zgodila se je izpremema. Novonastavljena učiteljica gđc. Olga Jaric, ki je slovenščine popolnoma nezmožna, a je morala vzlic vsemu protivenju sprejeti pouk v prvem razredu, je sedaj vendar prestavljena iz Lješ na „nemško“ šolo v Prevaljah. Trebalo je nekaj

časa, da so tudi višje glave prišle do izpoznanja, da tako ne gre in je nespametno, tako očitno se upirati zdravi pameti. A vsekako ostane to imenovanje značilno za ravnanje visokega deželnega šolskega sveta. Na Lješe so poslali sedaj gdč. Rager iz Prevalj, ki je tudi Nemka, a pozna menda toliko tukajšnje slovensko narečje, da se bo mogla z otroki razumeti, dasiravno sama to zanikuje.

Društveni vestnik.

Kranjsko.

„Jubilejska samopomoč“. — Dne 5. t. m. je umrl v Braslovčah na Štajarskem član nadučitelj Valentin Jarc. Razposlal sem članom poštne položnice, da vplačajo 2 K in 10 v za poštne stroške

Ako hoče kdo izmed č. članov poravnati še letnino za 1904. l. naj doda še 2 K, s tem prihrani meni delo in sebi poštne stroške. Fran Ks. Trošt, t. č. predsednik.

Učiteljsko društvo kranjskega šolskega okraja zboruje v četrtek dne 3. decembra t. l. popoldne ob 2. uri v šoli na Primskovem po sledečem vzporedju: 1. Pozdrav. 2. Geometrično risanje v ljudski šoli, poroča g. Fr. Ivanc iz Kranja. 3. Razgovor o nadaljnih korakih glede izboljšanja našega gmotnega stanja. 4. Slučajnosti. K obilni udeležbi vabi odbor.

Opomba: Tiste učitelje in učiteljice, ki imajo ponavljalno šolo, opozarjamo na odl. dež. šol. sveta z dne 2. dec. 1902. l. št. 4208, glasom katerega odpali pouk lahko nadomeste drugokrat.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj je zborovalo dne 5. t. m. v okoliški šoli ptujski ob precej dobri udeležbi. Predavanje g. Riedla o čebeloreji je privabilo tudi tri goste-čebelarje v našo sredo.

Po običajnem nagovoru in pozdravu g. predsednika, ki izrazi svoje veselje nad precej obilno udeležbo ter pozivlja društvenike k neumornemu delu v prid šole in učiteljstva, se je odobril zapisnik zadnjega zborovanja. — Na poziv načelnika štajerskega „Lehrerbunda“, g. Jos. Killerja, s katerim niso vsi člani zadovoljni, se sklene, da se mu izreče popolno priznanje za dosedanje delovanje v prosep ljudskega šolstva in v prid učiteljstva. Na poziv istega se je tudi sklenilo, da naj udje „Lehrerbunda“ pošiljajo članarino sami kar naravnost na blagajnika istega društva, sicer bi imel naš blagajnik preveč sitnosti. Pri tem zborov. smo imeli tudi vendar enkrat hospitacijo v I. dekliškem razredu. Nastopil je tovariš Druzovič ter nazorno pokazal, kako se naj poučuje petje na nižji stopnji ljudske šole. Tej hospitaciji je sledila potem kratka razprava o pevskega pouku. Pred vsem je povdarjal g. predavatelj, ki je strokovnjak v tem predmetu, da je polagati posebno pažnjo na izbero snovi za to stopnjo. Dalje se naj pouk v petju začne z lahkiimi, otroškemu duhu na tej stopnji primernimi pesmami, ne pa s posameznimi glasovi, kakor se to še mars kje godi, zakaj pesem je otrokom znana in ne posamezni glasovi. Le žal, da je bilo tistih društvenikov najmanj navzočih, ki bi jih moglo to najbolj zanimati. G. predavatelj je žel vsestransko priznanje, kar je gotovo znamenje, da je svojo stvar dobro rešil.

Po nasvetu tovariša Iv. Klemenčiča, naj se postavi kot kandidat v okrajni zastop ptujski tudi en učitelj, se je sklenilo predlagati dotičnemu volilnemu odboru, naj postavi kot kandidata tovariša Dragotina Zupančiča, krčmarja in veleposestnika v Ptuj.

Ker se je pri zadnjem zasedanju deželnega zbora štajerskega dež. odbornik ter poslanec Robič zavzel za odpravo krivičnega III. plač. razreda, se je sklenilo enoglasno, da se mu izreče zahvala.

Gosp. Riedl je potem jako zanimivo predaval o čebeloreji, posebno se oziral na to, kako je treba čebele oskrbeti za zimo, da ostanejo zdrave in da ne pomrjejo. Tudi ta govornik je žel vsestransko pohvalo. K sklepu pa je predlagal, da se ustanovi podružnica „osrednjega avstrijskega čebelar-

skega društva“ za Ptuj in okolico, kar se je tudi zgodilo. Pristopilo je takoj nad 20 članov.

Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo je zborovalo dne 8. novembra t. l. v Šmarju. K zborovanju je došlo 18 tovarišev in tovarišice iz šmarskega okraja, iz sosednega rogaškega okraja pa žal, ni bilo nikogar. Upajmo, da bo nova železnica, ki se ima v kratkem otvoriti, tesneje spajala učiteljstvo obeh okrajev! Društvu sta na novo pristopila gdč. Otilija Fink, učiteljica pri Sv. Petru, ter g. Rudolf Dostal, učitelj pri Sv. Vidu. Oba sta letos nastopila svojo prvo službo, zato nas veseli, da sta takoj pristopila društvu.

Tovariš Strmšek je govoril o naši stanovski disciplini. Rekel je, da zavladuje v učiteljski organizaciji splošna otrpnelost; le nekateri so delavni, večina je pa apatična, mnogo jih o naši organizaciji ni niti poučenih, naša podjetja ne uspevajo. Kot prvi vzrok tej otrpnelosti se mi zdi napačna vzgoja na učiteljskih. Mlajši naraščaj prihaja iz učiteljskega prepohleven in ni dovolj navdušen za svoj stan. Drugi, najvažnejši vzrok je ta, da si nismo znali pridobiti dovolj krepkih soborilk v vrstah naših stanovskih tovarišic. Njih število narašča, kmalu bodo imele večino nad učitelji; a koliko izmed njih je poučenih o naši organizaciji? Koliko izmed njih sodeluje pri nji? Koliko jih je, ki so naročene na naše liste? Koliko jih je, ki naše liste sploh čitajo?! Če se nam naše stanovske tovarišice ne pridružijo v večji meri kot sedaj, potem ostaneje naši voditelji kmalu poveljniki brez armade. Tretji vzrok je sedanji realistični tok časa. Ideali so rodili našo organizacijo, in če le-ti ginevajo, mora hirati organizacija. Četrti vzrok je sedanje naglo življenje: staro se preživlja, ter hlastno hrepenimo po novem. Govornik želi, da bi se vse učiteljstvo tesneje oklenilo svojih društev in njih zvez, da bi v taistih vsi delovali; da bi se ne kritikovalo samo, ampak da bi se tudi nasvetovalo, kako se ima bolje delovati; da bi se podpirali naši listi in sploh vsa naša podjetja; da bi gojili pravo tovarištvo ter v tem oziru navaja kot zgled vzorno organizacijo nekaterih drugih stanov. Dal Bog, da besede govornikove obrode obilen sad!

Tovariš Hinko Sumer je podal pregledno sliko o letošnji glavni skupščini štaj. „Lehrerbunda“ v Lipnici. Poudarjal je taktost govornikov, neprijetno so pa morale slovenskega udeleženca dirniti „frankfurtarice“, ki so udeležencem plapolale v pozdrav. Društvo „Selbsthilfe“ dobro uspeva ter šteje tudi več članic, dočim je pri naši „Jubilejski samopomoči“ ena edina članica. Ker se bo odslej od vsakega uda „Lehrerbunda“ pobiralo po 4 K letnine, bo naše društvo najbrž moralo svoje razmerje do „Lehrerbunda“ izpremeniti. Poročilo se vzame pohvalno na znanje ter se sklene, da se dá na dnevni red prihodnjega zborovanja razgovor o društvu „Selbsthilfe“ in „Jubilejska samopomoč“ ter razgovor o razmerju našega društva napram „Lehrerbundu“.

Glede na društveno 30letnico so se sprejeli nastopni odborovi predlogi: a) spominska slavnost se ima vršiti na delavnik v mesecu majniku p. l. v Šmarju; b) društvo izda in založi domovinoslovne črtice šmarskega in rogaškega okraja kot spominsko knjižico, ki ima obsezati zemljepisno in zgodovinsko snov, eventualno tudi zemljevid obeh okrajev ter ima glavni namen, služiti učitelju kot pomožna knjiga pri domovinoslovnem pouku. Knjižico uredi že izvoljeni slavnostni odbor, gradivo zanjo pa pomaga nabrati vse učiteljstvo obeh okrajev in se v ta namen določijo točke, na katere se je pri nabiranju gradiva ozirati ter se določijo posameznim šolam. Dne 6. januarja p. l. ima društvo svoje glavno zborovanje. Pridite takrat vsi!

Šentlenartsko učiteljsko društvo je zborovalo 8. t. m. v tem letu že 10 tič. Meseca septembra t. l. je g. predsednik Jos. Mavrič razen navadnih točk omenil imenovanje učiteljem na Ljubčni g. A. Laha, obžaloval njegov odhod, ga slikal kot vnetega in rednega društvenika s prošnjo za skorajšnjo vrnitev. Po dnevnem redu sta govorila 2 tovariša, g. Kranjc o pospeševanju pozornosti učenčeve v šoli, g. Klemenčič o nadaljevalnih tečajih na ljudski šoli. Oba sta imela obširno poročilo, in sta za trud žela splošno priznanje in pohvalo.

Ta mesec smo 8. zborovali tudi v Št. Lenartu. Po običajnih pozdravih nam predstavi predsednik novega člana g.

nadučitelja Edv. Blenka od Sv. Benedikta. Med raznimi poročili se je tudi nasvetovalo v zadevi pospeševanja za odpravo III. plač. razreda, da se poda deputacija k g. dež. poslancu J. Roškarju. Ta gospod je priznal krivično mero v enakih razmerah, dejal, da se bo prej kot slej to popravilo, pa gotovosti časa še ni mogel povedati. Deputacija je prepričana o njegovi naklonjenosti, se mu zahvalila za vneto sodelovanje pri glasovanju s prošnjo, tudi v nadalje se za nas s poslancem Robičem potezati za realizovanje naših želj.

Posvetovalo se je o nasvetih „Lehrerbunda“ in njegovih točkah ter se sklenilo po njegovih pravilih. Tudi „Učiteljski Tovariš“ mora imeti enaka pravila, da bo vsak član imel tudi ta list.*) Ker je „Lehrerbund“ za nas Štajarce resnično mnogo pridobil in uvaža naše zadeve, ostane društvo v nadalje kot zavezin član, zaradi tega se tudi podvrže istim ukrepom, da si naroči vsak član list „Schul- u. Lehrer-Zeitung.“

Letnino za ta časnik 4 K bode pobiral društveni delničar četrtletno.

Na to se priporoča zavarovanje proti nezgodam z Dunaja. —

G. J. Killerju se izreče enoglasno zaupnica s srčno zahvalo za njegovo nevstrašeno delovanje v naš blagor; mi mu tega res ne moremo povrniti. Bog ga živi! — G. predsednik Mavrič prečita iz „Učit. Tovariša“ izvrsten članek „Učiteljeva stanovska zavest“, priporočuje ga v gorko posnemanje. — O zborovanju „Lehrerbunda“ ki sta se ga vdeležila gg. Jos. Mocher in Čuček, poroča g. Mocher v splošno zadovoljnost ter se jima izreče zahvala.

G. R. ajšp M. poroča končno še o „Kmetijskih nadaljevalnih tečajih.“ Taki so bili že za dobe neumrlega Slomška z imenom „Nedeljska šola“ trajajoča od 11—12. in od 1.—2. V teh urah se je posebno gledalo na kmetijstvo in take račune. G. poročevalec pravi, s kakšno vnemo so si pridobivali sploh vsi mladeniči take nauke, da je bilo res veselje jih poučevati. Tudi sedaj bi ne škodovali mladini taki tečaji; kmetijstvo bi spet mnogo pridobilo, blaginja se vrnila, število pijančkov pa izdatno zmanjšalo. Temu poročilo se izreče polno priznanje z zahvalo.

Po raznih pogovorih, kakor n. pr. o knjižicah Schwentnerjevih za učence in potem o obravnavi šol. zamud itd., zaključil g. predsednik zborovanje. — Decembra na svidenje zopet v St. Lenartu!

Učiteljsko društvo gornjegrajskega okraja je zborovalo dne 8. t. m. v Bočni pri Gornjem gradu. Udeležba nepričakovano dobra. Predsednik Burdian pozdravi navzoče člane in goste, prečita v zadnjem času došle dopise ter se z iskrenimi besedami spominja braslovškega nadučit. Jarca, ki je pred nekaj dnevi umrl. Učiteljstvo našega okraja je prepozno zvedelo to novico, zato se ni moglo udeležiti pogreba. V znak žalosti vstanejo navzočniki ter blagemu pokojniku v spomin zakličejo: „Slava njegovemu spominu!“ Namesto venca na grob smo zbrali 10 K za družbo sv. Cirila in Metoda“. Naznanjeno predavanje c. risanju se je odložilo iz tehničnih vzrokov za eno prihodnjih zborovanj. Tudi poročilo o Lehrerbundovem zborovanju v Lipnici je izostalo, ker ni bil poročevalec navzoč. Predaval pa je nadučitelj Kocbek o domoznanskih črticah našega okraja. Prečital je ravnokar izdani ukaz c. kr. okr. šol. sveta glede domoznanstva in krajeznanstva. Priporočal je, naj se na vsaki šoli sestavi natančen krajepis dotičnega okoliša ter se v obliki učnih slik izdela domoznanska snov. Šolske kronike so z ozirom krajeписа navadno pomanjkljive, treba je marsikateri vir še prebrskati in končno sestaviti natančen, vsem zahtevam odgovarjajoč krajepis. Napačna imena se morajo izriniti ter nadomestiti s pravilnimi. Konsekventno rabimo le prava imena in glejmo na to, da se taka udomačijo med narodom. Na raznih primerih je razjasnoval, kako potrebna je uvedba pravilnih imen. Debata, ki se je vnela po zanimivem predavanju, je bila kaj živahna. Kelc, Knaflič, Wudler, Armič, Dedič, Šijanec itd. so izražali svoja mnenja. Končno se sprejme soglasno Kelčev predlog: Pri prihodnjem zborovanju, ki se vrši v Gornjem gradu, naj referira Kocbek,

*) Vsak napreden učitelj in vsaka napredna učiteljica mora biti že eo ipso naročnik, oziroma naročnica našega lista. Uredn.

znan strokovnjak v krajeznanstvu našega okraja, o njem, v tem ko naj Šijanec praktično obravnava domoznanstvo. Kot v dodatek prejšnji temi je govoril Šijanec o šegah in navadah v našem okraju in zlasti o ženskih nošah v Solčavi za prejšnjih let. Z zanimanjem so poslušali navzočniki poročevalca ter na njegovo prošnjo obljubili, da mu hočejo vsi pomagati pri zbiranju folkloristične snovi.

Blagajnikovo poročilo kaže 52 K 20 h dohodkov in 54 K 65 h stroškov. Če bi vsi plačali svoj donesek, bi pa imeli 23 K 55 h prebitka. Nekateri so takoj poravnali svoj dolg, tako da je kasa sedaj zopet aktivna. Pregledovalca računov sta našla vse v redu, na kar se je blagajniku Wudlerju izrekla zahvala in priznanje.

V novi odbor so izvoljeni: predsednikom Ivan Kelc, iz Nove Štiffe; namestnikom Franc Kocbek iz Gornjega grada; blagajnikom Peter Wudler iz Ljubnega; tajnikom Ignacij Šijanec iz Gornjega grada; odbornikom Ivan Klemenčič iz Rečice in R. Knaflič iz Gorice.

Na predlog Kelčev se odpošlje poslancu Robiču zahvala, ker je v prilogi šol. 3. plač. razreda stavil predlog v dež. zboru; našima poslancema dr. Dečkotu in dr. Hraševcu pa prošnja, naj Robičev predlog krepko podpirata. (Vodstvo društva je takoj drugi dan izdelalo dotične spomenice ter jih odposlalo omenjenim poslancem.)

Zastopnik učiteljstva v okr. šol. svetu je nato poročal o svojem delovanju v tej korporaciji.*) Omenja ukrepe glede zdravniških izpričeval, razpravlja o obravnavi zamud in kaznovanih strank, o proračunih, o odlokih in ukazih itd. Z veseljem smo tudi sprejeli vest, da se novi formulari zapisnikov šolskih zamud v kratkem uvedejo. Po raznih vprašanjih lokalnega pomena in njih rešitvi je zborovanje dosedanja predsednik Burian zaključil ter pozival učiteljstvo, naj se še tesneje oklene društva. Osebnosti na stran — in složno na delo! Prihodnje zborovanje bo meseca sušca v Gornjem gradu ako bi prej ne bilo potrebno sklicati zborovanja.

Vestnik.

Učiteljski konvikt. G. Rihard Šeber, tiskar in založnik šolskih tiskovin v Postojni 60 K; g. R. Šeber 2 K preplačila za „Ročni zapisnik.“

Osebnosti. Na v dvorazrednico razširjeno šolo v Novi Štifi pri Gornjem gradu je imenovana provizorična učiteljica gospica Štefanija Einspieler, maturantinja iz Ljubljane. — Gdč. Ana Tomčeva, učiteljica v Trzinu na Gorenjskem, je imenovana za def. učiteljico na c. kr. rudniški šoli v Idriji. — Na zasebni ljudski šoli kranjske industrijske družbe na Jesenicah (Gorenjsko), ki so jo otvorili 4. t. m., je nastavljen učitelj Ladislav Pospischil. — Absolvirana učiteljska kandidatinja gdč. Ana Pleškotova je imenovana za začasno učiteljico v Nadanjem selu, v Mehovem pri Novem mestu pa je nastavljena za učiteljico-voditeljico otroška vrtnarica gdč. Mara Tavčarjeva. — Gdč. Alojzija Stebi je imenovana za podučiteljico v Tinjah na Koroškem. — Absolvirana učit. kandidatinja gdč. Marija Bučarjeva je provizorično nastavljena v Starem trgu pri Črnomlju. Prov. učitelj Iv. Žnidaršič v Metliki je imenovan suplentom na meščanski šoli v Krškem, na njegovo mesto pa je nastavljena gdč. Silva Fuxova. — Knezoškofjski ordinarijat v Ljubljani je imenoval namesto izstopivšega dekana Zamejca kanonika dr. Andreja Karlina za zastopnika cerkve v c. kr. mestnem šolskem svetu ter mu ob enem poveril nadzorstvo verskega pouka v ljubljanskih ljudskih šolah.

Naučni minister Hartel je nevarno obolel. Časniki poročajo, da se mu zdravje polagoma boljša.

Novega hrvaškega bana Pejačevića časte tako, da so bile na njegovega godu dan (4. t. m.) vse šole brez pouka.

Umrli je Valentin Jarc, nadučitelj v Braslovčah. R. i. p.! Za možem mož . . .

*) Kdaj neki bodo tudi drugi zastopniki učiteljstva začeli izvrševati to svojo dolžnost. Uredn.

Zgodovinski dan je 12. novembra letošnjega leta. Zakaj? Zato, ker je istega dne zborovala v Idriji podružnica „Slomškove zveze“. Sklepi, ki so jih sklenili zborujoči možje, so epohalnega pomena in preté preobraziti vse naše šolstvo. Ker je hvaležnost ena izmed najlepših čednosti, zato se zreali tudi ta v vsem blesku v mišljenju in delovanju idrijskih podružničarjev. Izrekli smo namreč priznanje in neomajeno zapanje dr. Šusteršiču, dekanu Arkotu, učitelju Jakliču in ostalim klerikalnim poslancem, ker so z obstrukcijo v kranjskem deželnem zboru onemogočili regulacijo učiteljskih plač ter tako tudi posredno zakrivali, da ne bodo še dolgo izboljšali plač učiteljstvu c. kr. rudniške šole v Idriji. Zakaj znana stvar je da bodo regulirali plače idrijskimu učiteljstvu le tedaj, kadar izboljša dežela plače svojemu učiteljstvu. Slomškarji so v resnici občudovanja vredni možje. (Če jih imenujemo može, se zaradi tega menda vendar ne bodo čutili užaljene.) Zato pa naj še dolgo nazdravljajo Šusteršiču in njegovim privezkom, da bodo čim dalje časa lahko v miru in slogi stradali in služili sveti katoliški stvari!

Humorist — na povratku. Kdor je hotel kdaj brati slabe in večkrat docela ponesrečene dovtipe, ta si je lahko s pridom privoščil zlasti sobotnih števil nehumorističnega „Slovenca“. V „kotičku za liberalce“ je prodajal bivši urednik svoje izvirne neslanosti kar na klaftre, ki pa prav mnogokrat niso bile vredne niti smehu zadnjega gorskega mežnarja. S tistim dnem pa, ko je jelo iskati sodišče nekoga po Ljubljani, da bi mu dostavilo poziv, naj se pride zagovarjat in opravičevati za svoje odkrite napade in baje prav resnične uredniške besede, je izginil tudi znani „kotiček“. Pravijo, da se je potikal begun po skrivnih kotih kranjskih farovžev, prepeva in uvačevaje besedilo popotne pesmi „Danes tukaj, jutri tam!“ Ko pa je bila nevarnost pri kraju, da bi ga za razne nesramne napade kje ne zalotila božja hčerka Pravica in ga ne položila na zatožno klop ali pa ga morda celo ne „zamehurila“, je junaško prilezel iznova na beli dan, z njim pa so istočasno prilezli v „Slovenca“ tisti stari pošvedrani in neslani dovtipi. Pa je že tako, da nekaterih ljudi tudi sreča v nesreči ne izpametuje! Menda pa ga je bilo vendar malo sram, zakaj svojo staro firmo je lično prenovil z napisom „Iz časnikarske torbe“. Po svoji stari metodi vlačil torej zopet zlasti iz posameznih števil „Slovenskega Naroda“ in kaj rad tudi iz „Učiteljskega Tovariša“ nekaj stavkov, jim odreže glavo ali pa celo odtrga noge, kakor mu ravno prija, in jih postavi kot namišljeno strašilo občudujočim svojim čitateljem. Da ima vse tem popolnejšo obliko, je treba dodati tuintam kaj lastnih ocvirkov, da ima ta tako zmrevarjena in pristno klerikalna jed za prebavljanje boljši okus. — Bog varuj, da bi odgovarjali resno na taka skrpučala! Če imajo nad takim zavijanjem in pačenjem resnice te vrste pismouki in časnikarski kuharji svoje posebno veselje, jim tega ne smemo kratiti. Kvečjemu jih lahko zagotovimo, da jim za take robidaste šale ne bo treba prosjati od Poncija do Pilata za zopetno pomiloščenje! In to je mnogo! Zato pa le pogumno naprej!

Taki so! Na Koroškem bije slovenski narod hud boj za enakopravnost slovenskega jezika. Dne 3. t. m. je razpravljala koroški deželni zbor o predlogu juridično-političnega odseka glede jezikovne ravnopravnosti, ki seveda odreja slovenskemu jeziku enakopravnost. Ta predlog je bil tudi sprejet in je zanj glasoval s konservativnimi Nemci vred knezoškof dr. Kahn, zavetnik „družbe sv. Mohorja“. Take so te glave naše cerkve.

Doneski za šolanje otrok članov „Uradniškega društva“ za šolsko leto 1903./04. Delovanje tega društva (Erster allgemeiner Beamten-Verein der österreichisch-ungarischen Monarchie in Wien) na humanitarnem polju se je tako jako povspelo, da se nam pač zdi umestno, tudi potom strokovnih listov obvestiti širše kroge o teh uspehih. Solidno in varčno gospodarjenje je društvenemu vodstvu omogočilo, da je zalagam, ustanovljenim za humanitarne šolske namene, leto za letom moglo dovoljevati znatne vsote in jih privedi do take višine, da je vsakoletni znesek obresti že sam na sebi prav znatna glavica. Koncem l. 1902. je imela zaloga za poučne namene K 578.286, druge zaloge za študije pa

K 242.000. Pred kratkim časom je sklepala upravni svet o prinosih za učne namene otrokom neimovitih društvenih članov ter je v ta namen dovolil K 37.000. Opozarjamo na nastopne podatke. Upravnemu svetu je došlo 790 prošenj za dovolitev prispevkov v učne namene; med temi je bilo 456 prošenj iz učiteljskih krogov. Izmed teh 456 prošenj jih je bilo 244 ugodno rešenih, zato se je privolilo prosilcem K 20.800. Razen tega se je pa 2 učiteljskima otrokoma dovolila podpora v skupnem znesku K 110. Omeniti nam je tudi, da dobiva 9 šolajočih se učiteljskih otrok velike ustanove v skupnem znesku letnih K 4050. Iz teh podatkov je razvidno, da „Uradniško društvo“, katerega zavarovalni pogoji prekašajo po svoje ugodnosti pogojev enakih naprav, nudi svojim članom še dobrote, kakršnih druge enake korporacije ne morejo dajati. Iz navedenega je nadalje razvidno, da je pri reševanju prošenj — da bi se vsem prošujam ugodilo, bi ne zadostovala niti mnogo izdatnejša sredstva — vodilno načelo: v prvi vrsti ozirati se na one, ki so v slabejših gmotnih odnošajih. Od tod izvira, da se večji del dovoljenih prispevkov podeli učiteljstvu, s katerim se v primeri z drugim uradništvom prav po mačehovsko ravna. Navedeni podatki zadostno dokazujejo, da učiteljstvo le sebi koristi s tem, da se vedno trdneje oklepa „Uradniškega društva“ ter svoje, društvu še ne pristopivše tovariše opozarja na to napravo, ki bi ji zaman iskali enake.

Umestno vprašanje. Nekje so slavili štiridesetletnico delovanja zaslužnega učitelja. Občinski očetje so sklenili v izredni seji, da čim slovesnejše proslave ta praznik. Prejšnji večer so napravili učitelju na čast bakljado in podoknico. Ko so odpeli domači pevci prvo pesem, je proslavljal oče župan učitelja v dolgem vznesenem govoru, ki ga je zaključil z vzklikom: „Naš učitelj naj še dolgo živi!“ Učitelj je odgovoril z umestnim vprašanjem: „Ob čem pa?“

V Berlinu tudi primanjkuje šolskih poslopij. Zato so zgradili v severovzhodnem mestnem delu barake, ki so enake potresnim barakam v Ljubljani, in v katerih je nastanjenih več ljudskih šol. Torej tudi v ponosni Nemčiji ni vse zlato, kar se svet. Kakor pri nas prevladuje tudi tam militarizem. Za kosarne vse, za šole nič ali pa malenkosti.

Priznanje. V Petrogradu je ta mesec razstava vseh otroški svet tičočih se reči. Dunajska občina je dne 27. oktobra imela zaradi udeležbe slovesen pripravljalen shod, na katerem je bil tudi naučni minister dr. pl. Hart, ki je poudarjal posebno to le o nazornem nauku: „Der Anschauungsunterricht wächst allerdings aus der Schulorganisation selbst heraus, der aber hauptsächlich gefördert und auf diese hohe Stufe gebracht worden ist durch die Lehrer selbst, welche in unermüdlicher Weise die sinnigsten Erfindungen gemacht haben, um den Unterricht zu fördern, zu beleben und zu heben. Es liegt auch etwas von industrieller Tätigkeit darin, denn die Industrie hat sich der Erfindungen der Lehrerwelt bemächtigt und dieselben weiter verwertet. Da tritt die den Oesterreichern eigentümliche Geschicklichkeit und Findigkeit mehr hervor, als man allgemein vielleicht annehmen möchte.“ — Torej nekaj „zur Richtigstellung so mancher Meinung“. Slovensko učiteljstvo je tudi samo vsestransko skrbelo in se priporočevalo za učila ter je dejanski uredilo lep šolski muzej v Ljubljani. To je bilo celo takrat, ko se pri naših teoretikih še niso jasnile razna učne stopnje. Naše učiteljstvo je ustvarjeno samo iz sebe! F. F. L.

Najmanjši časopis je začel izdajati v Parizu A. Desbottin pod imenom „La Carte-Journal“. Ves časopis je tiskan z drobnimi črkami na navadni razglednici, ki ima za podobo kak dnevni prizor. Seveda so vsa poročila lakonično kratka. Najdaljše poročilo obsega devet vrst. Na ta način bo pač mogoče politiko prebaviti najbolj razvajanemu želodcu.

Listnica uredništva.

Doktor Jona. Vaša pošiljatev nas je razveselila. Kolikor smo utegnili doslej pregledati, nam ugaja, zato je upamo začeti prihodnjič z objavljanjem. V ostalem: vse, kakor pišete. Bodite brez skrbi! — **Eden za mnoge v Ljubljani.** Prosimo, povejte nam, s kom imamo čast, potem prižgemo luč! — **J. K. pri Sv. A.** Naše mnenje je, da ni treba za-

htevati, da bi bil vsak član naše „Zaveze“ naročnik „Učit. Tov.“, ker mislimo, da se samoobsebi razume, da bodi vsak napreden slovenski učitelj naročnik našega lista. Ako mora biti vsak „Lehrerbundovec“ naročen na „Steierische Schul- und Lehrer-Zeitung“, je to v toliko prav, ker je list dober in neustrašen zagovornik učiteljskih pravic. Ta „mora!“ je sad sklepov „Lehrerbundovih“ zborovanj in disciplini se je treba pokoravati. Naš „mora!“ izvira iz dolžnosti, ki jih imamo napredni slovenski učitelji in napredne slovenske učiteljice sami do sebe. Torej tudi disciplina, ki se ji je treba pokoravati! — V ljubljansko okolico. Prejeli in uporabimo o priliki. Ta Vaš župnik je lep patron! — T. Sch. v B. Vaš župnik Vam torej nagaja, da je že nesramno! Opozorjamo Vas na zakon z dne 14. maja 1869. l., drž. zak. št. 62, § 5. (v Heinzu str. 19.), na ministrski ukaz z dne 20. avgusta 1870. l., št. 7648, § 34. (v Heinzu str. 135) in na zakon z dne 20. junija 1872. l., drž. zak. št. 86, § 1., 2. in 7. (v Heinzu str. 199. in 201.) Sedaj veste, kaj Vam je storiti, da bo red in mir vsaj v šoli!

Oklic.

Sveta dolžnost, ki nam jo naklada ljubezen do rajnega nadzornika Andreja Žumra in skrb za povzdigo lastnega stanovskega ugleda, nas sili, da postavimo njegovemu delovanju in njegovim zaslugam, ki si jih je pridobil na šolskem polju, primeren nagrobni spomenik, kar se more posrečiti le — z združenimi močmi. Podpisano učiteljsko društvo se torej obrača z vljudno prošnjo do vseh gg. učiteljev in učiteljic, osobito ljubljanskega, radovljiškega in kranjskega okraja in do drugih pokojnikovih prijateljev, čestilcev in znancev, da nam pomore vsak po svojih močeh.

Prispevki naj se pošiljajo učiteljskemu društvu v Kranju. Imena darovalcev se objavijo v časnikih. Spomenik odkrijemo prihodnje leto.

Učiteljsko društvo kranjskega šol. okraja
meseca novembra 1903.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 1436.

Kranjsko.

C. kr. mestni šolski svet v Ljubljani razpisuje novo učiteljsko mesto, ki se podeli moški učiteljski moči, katera bo v prvi vrsti nadomeščala obelele in zadržane učitelje in učiteljice mestnega šolskega okraja.

Pravilno opremljene prošnje je predlagati uradnim potom pri c. kr. mestnem šolskem svetu v Ljubljani najkasneje do 10. decembra t. l. Na zakasnele in nedostadne prošnje se ne bo oziralo.

C. kr. mestni šolski svet ljubljanski, dne 10. novembra 1903.

Št. 2796.

V tukajšnjem šolskem okraju je stalno oddati naslednja učna mesta s postavnimi prejemki.

- 1.) Nadučiteljsko mesto na dvorazredni ljudski šoli v Preski.
- 2.) Nadučiteljsko mesto na dvorazredni ljudski šoli v Sostrem.
- 3.) Učiteljsko mesto na deškem oddelku štirirazredne ljudske šole na Vrhniki samo za moške prosilce.
- 4.) Učiteljsko mesto na štirirazredni ljudski šoli v D. M. v Polji samo za moške prosilce.

Prošnje za ta učna mesta je poslati pravilno opremljene uradnim potom tukajšnjemu uradu do 18. decembra 1903.

C. kr. okrajni šolski svet v Ljubljani, dne 13. novembra 1903.

Št. 2645.

V krškem okraju se razpisujejo sledeče nadučiteljske službe z zakonitimi dohodki v stalno, oziroma začasno nameščenje:

- a) Nadučiteljska služba na štirirazredni ljudski šoli v Radečah.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrta leta 2 K. Spisi naj se blagovolijo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovarša“ v Idriji. Naročnino pa prejema gosp. Francišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, $\frac{1}{3}$ strani 10 K, $\frac{1}{4}$ strani 8 K, $\frac{1}{8}$ strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Izdajatelj in odgovorni urednik Radivoj Koréne. — Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“.
Tiska „Narodna tiskarna“ v Ljubljani.

b) Nadučiteljske službe na dvorazrednih ljudskih šolah v Čatežu, Studencu in Šmarjeti.

Pravilno opremljene prošnje za te službe naj se po predpisanem potu vlagajo tu sem do 5. decembra 1903.

C. kr. okr. šolski svet v Krškem, dne 7. novembra 1903.

Z. 2512.

An der einklassigen Volksschule in Birkendorf ist die provisorisch besetzte Lehr- und Schulleiterstelle mit den gesetzmäßigen Bezügen, nebst dem Genusse einer Naturalwohnung zu besetzen.

Die gehörig belegten Gesuche sind im vorgeschriebenen Wege bis zum 10. Dezember 1903 hieramt einzubringen.

K. k. Bezirksschulrat Krainburg, am 11. November 1903.

Z. 2528.

An der zweiklassigen Volksschule in Trata ist die zweite Lehrstelle mit den gesetzmäßigen Bezügen definitiv zu besetzen.

Die gehörig belegten Gesuche sind im vorgeschriebenen Wege bis zum 10. Dezember 1903 hieramt einzubringen.

K. k. Bezirksschulrat Krainburg, am 12. November 1903.

Št. 1547.

Štajersko.

V političnem okraju Celje se bodo o Veliki noči 1904 (oziroma mesto učiteljice ženskih ročnih del takoj) popolnila mesta nadučiteljev, učiteljev oziroma učiteljic in šolskega vodje stalno, oziroma tudi začasno:

I. V okraju Celje okolica:

- 1.) na dvorazredni ljudski šoli pri Sv. Lovrencu pod Prožinom, III. krajevni razred, mesto nadučitelja;
- 2.) na dvorazrednici v Libojih, III. krajevni razred, mesto učitelja, oziroma učiteljice;
- 3.) na petrazredni ljudski šoli v Št. Pavlu, mesto učiteljice ženskih ročnih del z obveznostjo poučevanja 10 ur na teden proti letni nagradi po 478 kron.

II. Okraj Šmarje.

Na štirirazredni dekliški ljudski šoli v Šmarju, II. kraj. razred, mesto učiteljice.

III. Okraj Laško.

- 1.) Na trirazredni ljudski šoli z nemškimi učnim jezikom v Laškem trgu, II. kraj. razred, mesto nadučitelja in mesto učitelja oziroma učiteljice;
- 2.) na trirazredni šoli pri Sv. Lenartu nad Laškim, III. kraj. razred, mesto učitelja ozir. učiteljice;
- 3.) na enorazrednici pri Sv. Miklavžu, III. kraj. razred, mesto šolskega vodje.

Pravilno opremljene prošnje se imajo postavnim službenim potom vložiti do dne 15. grudnia 1903 pri dotičnem krajnim šolskim svetu.

Celje, dne 28. oktobra 1903.

Usem učiteljem-organistom!

100 perludijev in mediger

za spremljevanje cerkvenih pesmi

izdal v samozaložbi

Fr. Černin

šolski vodja in izprašani učitelj glasbe
v Pusti Polomi (Slesko).

Dobiva se v vseh knjigotržnicah ali pri založniku.

Pohvaljeno od najznamenitih mojstrov glasbene umetnosti.

Slog lahek.

Cena 3 K.